

Obsah

Předmluva	13
Stručně o historii	15
Čeští turisté na Zakarpatí	20
1. Abranka , okres Volovec. Dřevěný chrám Uvedení přesvaté Bohorodičky do chrámu (1886) se zvonící	28
2. Bene , okres Berehovo. Kostel (konec 14., 17.–18. stol.)	30
3. Berehovo , okresní město. Kostel Povýšení sv. Kříže (1. pol. 15. stol., pol. 19. stol.)	34
4. Berehovo , okresní město. Pravobřežní část města: most přes kanál Verke (1850–1853), kasino (1912–1913), Vlastivědné a vinařské muzeum v budově Hraběcího dvora (1629), budova královské pošty (1836), finanční a celní úřad (1904), funkcionalistická budova nemocnice (1936)	40
5. Berehovo , okresní město. Levobřežní část města: Berehovské národní divadlo Gyuly Illyése v budově bývalého hotelu Oroszlán (konec 17. stol.), administrativní budovy, školy a hotely nového centra (1880 – poč. 20. stol.), palác Konta (20. léta 20. stol.), reformovaný kostel (18. stol. – 1. pol. 20. stol.), budova židovské rituální lázně (konec 19. stol.), paláce Kubovicsův a Méhesův (konec 19. – poč. 20. stol.), Malá synagoga (20. léta 20. stol.), termální lázně, železniční nádraží (1884), nádraží úzkorozchodné dráhy	48
6. Berehovo , okresní město. Historické vinné sklepy	56
7. Bilky , okres Iršava. Chrám Zesnutí Bohorodičky (1797–1838). Památník siláka Ivana Fircaka (Krotona)	62
8. Bukivcovo , okres Velykyj Bereznyj. Dřevěný chrám sv. Anny (17. stol., 1791)	68
9. Bukovec , okres Mižhirja. Valyla – dřevěné pračky-valchy na máchání a plstění výrobků z vlny	70
10. Bukovec , okres Mižhirja. Dřevěný chrám Uvedení přesvaté Bohorodičky do chrámu (1808) se zvonící	74
11. Časlivci , okres Užhorod. Kostel Zesnutí Bohorodičky (poč. 14. stol. – 19. stol.)	76
12. Četfalva , okres Berehovo. Kostel (15. stol.) s dřevěnou zvonící (pol. 18. stol.) a kostel Seslání Ducha svatého (1998–2001)	78
13. Čornoholova , okres Velykyj Bereznyj. Dřevěný chrám sv. Mikuláše (17. stol., 1794)	82
14. Čornohora , pohoří. Hraniční mezníky bývalé československo-polské hranice. Budova polské observatoře na hoře Pop Ivan (30. léta 20. stol.)	84
15. Čornotysiv , okres Vynohradiv. Kostel sv. Jiří (13.–15. stol.)	90

16. Čynadijovo , okres Mukačevo. Hrad Szent-Miklós (15.–19. stol.). Kostely sv. Mikuláše (14.–19. stol.) a sv. Eliáše (1937)	94
17. Čynadijovo , okres Mukačevo. Schönbornský zámek, park a železniční stanice (1890–1895).	100
18. Danylovo , okres Chust. Dřevěný chrám sv. Mikuláše se zvonící (1779).	106
19. Deškovycja , okres Iršava. Dřevěný chrám Panny Marie Pomocné (18. stol., 1839) se zvonící (1839)	110
20. Dilove , okres Rachiv. Geografický střed Evropy	112
21. Dilove , okres Rachiv. Dřevěný chrám Zesnutí Bohorodičky (nyní Narození Bohorodičky, 1750). Ovčácké salaše na poloninách Huculských Alp	114
22. Djula , okres Vynohradiv. Kostel (poč. 15. stol.)	118
23. Dovhe , okres Iršava. Zámek Teleki (18. stol.)	122
24. Dyjda , okres Berehovo. Kostel (konec 13. stol. – poč. 14. stol.). Kostel Nanebevstoupení Páně (16.–18. stol.)	128
25. Heten , okres Berehovo. Kostel (1793) s dřevěnou zvonící (18. stol.)	130
26. Huklyvyj , okres Volovec. Dřevěný chrám sv. Ducha se zvonící (pol. 18. stol.)	132
27. Chust , okresní město. Zřícenina hradu (středověk). Údolí narcisů	136
28. Chust , okresní město. Kostel sv. Alžběty (2. třetina 14. stol.). Kostel sv. Anny (1802) . . .	144
29. Chust , okresní město. Česká čtvrť z období 1. Československé republiky: Masarykova kolonie, státní reálné gymnázium, okresní úřad, okresní nemocenská pojišťovna aj.	148
30. Imstyčovo , okres Iršava. Most přes řeku Boržavu (poč. 20. stol.). Kostel Narození Bohorodičky (1798). Baziliánský klášter (2. pol. 18. stol.)	154
31. Imstyčovo , okres Iršava. Vodní mlýn a zbytky vodního mlýna s olejárnou.	158
32. Iršava , okresní město. Most přes řeku Iršavku a budovy z období 1. Československé republiky. Kostel sv. Petra a Pavla (1802). Velká a malá synagoga a židovský hřbitov.	164
33. Iršava–Chmilnyk–Vynohradiv , okresy Iršava a Vynohradiv. Boržavská úzkorozchodná dráha	168
34. Izky , okres Mižhirja. Dřevěný chrám sv. Mikuláše (17. stol., 1798) se zvonící	174
35. Jasinja , okres Rachiv. Dřevěný chrám Nanebevstoupení Páně (1824) se zvonící (1813), památka světového dědictví UNESCO. Pohoří Svydovec.	176
36. Kidoš , okres Berehovo. Kostel (konec 13. stol. – poč. 14. stol.) s dřevěnou zvonící (1828). Vinný sklep rodiny Sósů	182
37. Koločava-Horb , okres Mižhirja. Dřevěný chrám sv. Ducha se zvonící (1795)	186
38. Koločava , okres Mižhirja. Muzeum a památník Ivana Olbrachta. Hrob a památník Nikoly Šuhaje	190

39. **Koločava**, okres Mižhirja. Muzeum lidové architektury Stare Selo, Koločavská úzkokolejka a Štajerův bunkr. 196
40. **Koločava**, okres Mižhirja. Muzea Česká škola a Sovětská škola. Památník učitelkám z Ukrajiny. 204
41. **Koločava**, okres Mižhirja. Muzeum Arpádova linie: obnovené bunkry a linie protitankových zátarasů z období druhé světové války. Muzeum a památník koločavských vojáků-internacionalistů 208
42. **Kolodne**, okres Tjačiv. Dřevěný chrám sv. Mikuláše (1470, 18. stol.) 214
43. **Korolevo**, okres Vynohradiv. Zřícenina hradu Nyaláb (středověk) 216
44. **Kosivska Poljana**, okres Rachiv. Kostel sv. Petra a Pavla (1938). 222
45. **Kostryna**, okres Velykyj Bereznyj. Dřevěný chrám Panny Marie Pomocné (1645, 1703, konec 18. stol.) 226
46. **Krajnykovo**, okres Chust. Dřevěný chrám sv. Michaela Archanděla (1668). 230
47. **Kužbyji**, okres Mižhirja. Dřevěný chrám Zesnutí Bohorodičky (1937). 232
48. **Kvasovo**, okres Berehovo. Zřícenina hradu (středověk) 236
49. **Lazeščyna**, okres Rachiv. Dřevěný chrám Proměnění Páně (1780, 1871) v osadě Plytovatyj 240
50. **Likicary**, okres Perečyn. Dřevěný chrám sv. Basila Velikého (17. stol., 1748) 242
51. **Lokiť**, okres Iršava. Dřevěný chrám Uvedení přesvaté Bohorodičky do chrámu (1734) se zvonící (1937) 244
52. **Lukovo**, okres Iršava. Funkční vodní mlýn (konec 19. stol.) 246
53. **Lysyčovo**, okres Iršava. Funkční vodní hamr 250
54. **Mala Uholka**, okres Tjačiv. Funkční vodní mlýn. 254
55. **Mižhirja**, okresní město. Dřevěný chrám Vzkříšení Páně (2006). 258
56. **Mukačevo**, okresní město. Hrad Palanok (11. stol. – konec 18. stol.) 262
57. **Mukačevo**, okresní město. Kaple (apsida bývalého kostela sv. Martina) (poč. 14. stol. – 1. pol. 16. stol., poč. 20. stol.) a nová katedrála sv. Martina (1904–1905) 270
58. **Mukačevo**, okresní město. Mukačevské korzo (nám. Míru): obytné domy (19. stol. – poč. 20. stol.), radnice (1903–1904), divadlo (1899), památník sv. Cyrila a Metoděje, památník Šťastný kominík, Rákócziho palác (konec 17. stol. – 18. stol.). Pomník Oleksandra Duchnovyče. Budova bývalé tiskárny. Chrámy v centru města: řeckokatolický (1829–1859), pravoslavný (1993) a reformovaný (1790–1814). 274
59. **Mukačevo**, okresní město. „České Mukačevo“: bývalé kino Scala, Baťův dům a palác Latorycja (nám. Míru), bývalá pobočka Městské spořitelny na Královských Vinohradech a židovské gymnázium (ul. Jaroslava Moudrého), banka a soubor obytných domů (Marhityčova ul.), řadové domy, vily, bývalý židovský sirotčinec, Státní obchodní akademie a úřednický dům tabákové továrny (ul. Jánose

Nedeczeyho), bývalý kojenecký pavilon dětského domova, četnická škola, chirurgický pavilon městské nemocnice aj.	282
60. Mukačevo , okresní město. Klášter sv. Mikuláše na Mnišské hoře: kostel (1798–1804), mnišské cely, zvonice a ohrazení (1766–1772).	292
61. Mužijevo , okres Berehovo. Kostel (2. pol. 15. stol. – 1. pol. 16. stol.) s dřevěnou zvonící (18. stol.)	296
62. Mužijevo , okres Berehovo. Zřícenina kostela (1. pol. 15. stol.)	300
63. Negrovec , okres Mižhirja. Dřevěný chrám sv. Michaela Archanděla (konec 18. stol., 1818)	302
64. Nevycke , okres Užhorod. Zřícenina hradu (středověk)	306
65. Nevycke–Kamjancja–Onokivci–Užhorod , okres Užhorod. Jez na řece Už, derivační kanál, onokivská a užhorodská vodní elektrárna (20.–30. léta 20. stol.)	312
66. Novoselycja , okres Vynohradiv. Dřevěný chrám Zesnutí Bohorodičky (1669) se zvonící	316
67. Nyžnja Apša , okres Tjačiv. Dřevěný chrám sv. Mikuláše (1604, 18. stol.) se zvonící	322
68. Oleksandrivka , okres Chust. Dřevěný chrám sv. Paraskevvy (1753) se zvonící (19. stol.)	326
69. Palad-Komarivci , okres Užhorod. Kostel (13. stol., 1729, 1895)	330
70. Perečyn , okresní město. Kostel sv. Augustina (1906). Kostel sv. Mikuláše (1763). Česká škola (1928–1930). Památník pošťáka Fedora Fekety (2004)	332
71. Podobovec , okres Mižhirja. Dřevěný chrám sv. Mikuláše (konec 17. stol., 1785) se zvonící (1785)	338
72. Pylypec , okres Mižhirja. Dřevěný chrám Narození Bohorodičky se zvonící (1780). Polonina Boržava. Vodopád Šypit	340
73. Rachiv , okresní město. Muzeum ekologie hor a historie využívání přírody v Ukrajinských Karpatech při Karpatské biosférické rezervaci. Kostel sv. Jana Nepomuckého (1825). Bývalý Turistický dům KČST (1932)	344
74. Rekity , okres Mižhirja. Dřevěný chrám sv. Mikuláše (17. stol., 1751, 1854) se zvonící (18. stol., 1854)	350
75. Repyne , okres Mižhirja. Dřevěný chrám sv. Dimitrije (1780)	352
76. Roztoka , okres Mižhirja. Dřevěný chrám Uvedení přesvaté Bohorodičky do chrámu (17. stol., 1759) se zvonící (18. stol.)	354
77. Serednje , okres Užhorod. Zřícenina hradu (středověk)	356
78. Serednje , okres Užhorod. Historické vinné sklepy (pol. 16. stol.)	360
79. Serednje Vodjane , okres Rachiv. Dřevěný chrám sv. Mikuláše (dolní) (pol. 17. stol.)	362

80. Serednje Vodjane , okres Rachiv. Dřevěný chrám sv. Mikuláše (horní) (1428, 1600, pol. 18. stol.)	366
81. Sil , okres Velykyj Bereznyj. Dřevěný chrám sv. Basila Velikého (poč. 18. stol., 1834)	368
82. Sjurte , okres Užhorod. Kostel Povýšení sv. Kříže (13.–15. stol.)	370
83. Sokyrnycja , okres Chust. Dřevěný chrám sv. Mikuláše (poč. 17. stol., 1704) se zvonicí (1770)	374
84. Solotvyno , okres Tjačiv. Solné doly a jezera. Česká zástavba Slatinských Dolů . . .	376
85. Steblivka , okres Chust. Dřevěný chrám Narození Bohorodičky (17. stol., 1794), poničen požárem 1994, zakonzervován 2009–2010	382
86. Storožnycja , okres Užhorod. Chrám sv. Cyrila a Metoděje (1928–1930). Kostel Narození Panny Marie (1784)	384
87. Svaljava , okresní město. Kostel Nanebevzetí Panny Marie (1865). Budova notářství a Masarykova škola (30. léta 20. stol.)	386
88. Svaljava , okresní město. Dřevěný chrám sv. Mikuláše (17. stol., 1759) v osadě Bystryj	390
89. Synevyr , národní park, okres Mižhirja. Synevyrské jezero. Vojenskohistorické muzeum Arpádova linie	394
90. Synevyr , národní park, okres Mižhirja. Muzeum lesa a plavení dřeva na Černé řece	398
91. Synevyr , národní park, okres Mižhirja. Místo, kde v roce 1938 stál tábor Jaroslava Foglara a jeho skautského oddílu Dvojka	402
92. Tarnivci , okres Užhorod. Evangelický kostel (1830–1875, 1905)	406
93. Ternovo , okres Tjačiv. Chrám Nejsvětější Trojice (1930) a dřevěná zvonice zaniklého kostela sv. Mikuláše (18. stol.)	408
94. Tjačiv , okresní město. Kostel (konec 13. stol. – poč. 14. stol.), kostel sv. Štěpána (1883–1888) a chrám Panny Marie Pomocné (1852–1889). Budova okresního soudu a finančního úřadu (20.–30. léta 20. stol.)	410
95. Turji Remety , okres Perečyn. Chrám sv. Michaela Archanděla (1771) s pamětní deskou pošťákovi Fedoru Feketovi (1838). Kostel sv. Jiří (1885)	414
96. Tysobykeň , okres Vynohradiv. Kostel (13. stol.). Muzeum v přírodě oblasti Zatisí . .	418
97. Užhorod , krajské město. Hrad a zámek (14.–17. stol.)	420
98. Užhorod , krajské město. Muzeum v přírodě (Zakarpatské muzeum lidové architektury a života)	430
99. Užhorod , krajské město. Řeckokatolická katedrála Povýšení sv. Kříže a biskupská rezidence (původně jezuitská kolej) (17.–19. stol.). Zástavba Kapitulní ulice (Kapitulní ul., řeckokatolická čtvrt)	436

100. **Užhorod**, krajské město. Olbrachtova ulice: budova baziliánského kláštera (1912), muzeum-hospoda v domě s reklamními nápisy v češtině z doby 1. Československé republiky, bývalá Řada sklepů, Olbrachtův dům, botanická zahrada. Funkcionalistická budova městského koupaliště. Zástavba Pravoslavného nábřeží: domy z doby 1. Československé republiky, pravoslavný chrám Panny Marie Pomocné (1930) 446
101. **Užhorod**, krajské město. Divadelní náměstí: památník Ignáce Roškoviče, divadlo (1906), bývalý hotel Koruna (1910) a Baťův palác s pasáží (1929). Korzo a Vološynova ul.: domy s obchody (konec 19. – poč. 20. stol.), kostel sv. Jiří a římskokatolická fara (2. pol. 18. stol.), Gizellin dům (poč. 20. stol.), městské kino a Živnodům (30. léta 20. stol.). Korjatovyčovo nám. Bývalé gymnázium Drugethů (1893–1895). Nám. Grendži-Donského: bývalý evangelický kostel (1914–1919), Klub T. G. Masaryka a Společnost české kultury J. A. Komenského v budově spolku Prosvita (1927–1928) 454
102. **Užhorod**, krajské město. Čtvrť Galago – „nový Užhorod“ z období 1. Československé republiky: lipová alej na nábřeží řeky Už, poštovní úřad, bývalá pobočka Národní banky a finanční ředitelství, blok obytných domů Rafanda, jubilejní Masarykova škola, Zemské četnické velitelství, Masarykův most, busta T. G. Masaryka; bývalý Zemský úřad a krajský soud na Národním nám.; bývalý okresní soud a věznice, Dům národního zdraví; policejní ředitelství a obytné domy na Dovženkově ul. 464
103. **Užhorod**, krajské město. Županátní náměstí: Zakarpatské umělecké muzeum Josypa Bokšaje v budově bývalého užského županátu (1809), alpinárium a památník J. Bokšaje a A. Erdélyiho, evangelický kostel (konec 18. stol. – poč. 20. stol.). Budova bývalé reálné školy (1904). Ulice Viniční: vily z doby 1. Československé republiky a budova muzea malíře A. Kocky 476
104. **Užhorod**, krajské město. Ortodoxní synagoga (1904, dnes Zakarpatská oblastní filharmonie) a budova rabinátu. Budova bývalé židovské školy a společenského domu (pol. 20. let 20. stol.). Chasidská synagoga a rituální lázeň. Neologická synagoga (1870). 484
105. **Užhorod**, krajské město. Malá Praha – první česká čtvrť v Užhorodu (1921–1923). Bývalé kasárny a dům-muzeum umělce Fedira Manajla v ulici Drugethů 490
106. **Užhorod (Horjany)**, krajské město. Rotunda (kostel) v Horjanech (13.–18. stol.) . . . 494
107. **Užok**, okres Velykyj Bereznj. Dřevěný chrám sv. Michaela Archanděla (1745), památka světového dědictví UNESCO 500

108. Užok , okres Velykyj Bereznij. Užocký průsmyk. Železniční tunely a viadukty. Památky první světové války.	504
109. Vary , okres Berehovo. Kostel (2. pol. 17. stol.)	510
110. Velyka Byjhaň , okres Berehovo. Kostel (1. třetina 14. stol., 18. stol.)	512
111. Velyki Komjaty , okres Vynohradiv. Vodní mlýn. Chrám sv. Michaela Archanděla (1790). Chrám sv. Ducha (1906) s dřevěnou zvonící	514
112. Vilchovycja , okres Mukačevo. Dřevěný chrám sv. Dimitrije (17. a 19. stol.)	518
113. Vilšany–Protyveň , okres Chust. Vodní elektrárna Tereblja-Rika (1949–1956)	520
114. Vylok , okres Vynohradiv. Památník vítězství kuruců (1906, 1989). Silniční most přes řeku Tisu. Chrám Nanebevstoupení Páně (1806). Kostel sv. Ilony (1812, poč. 20. stol.)	524
115. Vynohradiv , okresní město. Zřícenina hradu (středověk)	528
116. Vynohradiv , okresní město. Kostel Nanebevstoupení Páně (1. pol. 15. stol., 18. stol.)	532
117. Vynohradiv , okresní město. Františkánský klášter (poč. 18. stol.). Památky spojené s vinařstvím	536
118. Vynohradiv , okresní město. Zámek Perényiů (konec 16. stol. – 18. stol.)	540
119. Vyškovo , okres Chust. Kostel (1. pol. 14. stol. – 16. stol., 18. stol.) s dřevěnou zvonící (1770)	542

Dřevěné chrámy přenesené z Podkarpatské Rusi na území dnešní

České republiky	548
120. Praha-Smíchov , Kinského sady. Chrám sv. Michaela Archanděla (18. stol.)	550
121. Nová Paka , okres Jičín. Chrám Zesnutí přesvaté Bohorodičky, dnes sv. Mikuláše (18. stol.)	552
122. Kunčice pod Ondřejníkem , okres Frýdek-Místek. Chrám sv. Michaela Archanděla, dnes sv. Prokopa a sv. Barbory (17.–18. stol.)	554
123. Blansko , okresní město. Kostel sv. Paraskevvy (1641, 18. stol.)	556
124. Dobříkov , okres Ústí nad Orlicí. Kostel Všech svatých (1669)	560
Literatura	565
Mapa Podkarpatské Rusi	570
Rejstřík geografických názvů	573